

Sygn. akt I CZ 98/07

POSTANOWIENIE

Dnia 24 sierpnia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

w sprawie z powództwa T. W.

przeciwko K. K, Miastu W.

i "I. T P" Spółce z o.o. o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 sierpnia 2007 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 1 czerwca 2007 r.,

oddala zażalenie i zasądza od powódki na rzecz pozwanej I. T P Spółka z o.o. kwotę 120 zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 1.VI.2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powódki podnosząc, że reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, nie uiściła opłaty stosunkowej od skargi. Powołał się na następujące argumenty.

Zgodnie z art. 130² § 3 k.p.c. sąd odrzuca pismo podlegające opłacie wniesione bez uiszczenia opłaty przez profesjonalnego pełnomocnika, co miało miejsce w stanie faktycznym sprawy. Wraz ze zmianą regulacji normatywnej postępowania kasacyjnego uległo zmianie również traktowanie tego postępowania z punktu widzenia kosztów sądowych. W konsekwencji nie stosują się do niego zwolnienia z kosztów sądowych przed sądem I i II instancji. W stanie faktycznym sprawy powódka nie była zatem na etapie składania skargi kasacyjnej zwolniona z kosztów sądowych. Ponadto nie złożyła też wniosku o takie zwolnienie, a zatem skarga kasacyjna podlega odrzuceniu.

Powódka zaskarżyła to postanowienie zażaleniem i domagała się uchylenia zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 22.XII.2004 r. o zmianie ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2005, Nr 13, poz. 98), co miało miejsce z dniem 6 lutego 2005 r., nastąpiła zmiana charakteru postępowania kasacyjnego, które stało się postępowaniem szczególnym, pozostającym poza strukturami sądów powszechnych. W konsekwencji utraciło aktualność stanowisko Sądu Najwyższego zajmowane wcześniej na tle regulacji kosztów sądowych w odniesieniu do postępowania kasacyjnego (postanowienia Sądu Najwyższego z 20.VII.2000 r., III CZ 43/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 202 i z 26.VII.2000 r., I CZ 89/00, LEX nr 51344). Na gruncie dawnych przepisów, gdy kasacja przysługiwała od orzeczeń nieprawomocnych i była w pewnym sensie zbliżona do III instancji sądowej, przyjmowano, że zwolnienie od kosztów sądowych przyznane na etapie postępowania rozpoznawczego rozciąga się na postępowanie kasacyjne.

W konsekwencji, strona nie musiała uiszczać opłaty stosunkowej od wnoszonej kasacji. Obecnie sytuacja jest jednak inna. Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia przysługujący od prawomocnych orzeczeń. W rezultacie na pewno nie można uznać jej za kolejną instancję sądową. Wobec tego nie można przyjmować, aby na tym etapie postępowania działało zwolnienie z kosztów sądowych uzyskane w klasycznym postępowaniu rozpoznawczym. Na rzecz wskazanego stanowiska przemawiają następujące argumenty.

Po pierwsze, odrębność postępowania kasacyjnego od zwykłego postępowania w sprawie. Odkąd skarga kasacyjna stała się nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, odtąd postępowanie to ostatecznie wyszło z toku instancyjnego, a zbliżyło się w swoim charakterze do postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia sądowego czy do postępowania wznowieniowego. Nie ulega wątpliwości, że we wskazanych przypadkach skargi należy stosownie opłacić (albo wystąpić z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych), niezależnie od ewentualnego zwolnienia strony z ponoszenia kosztów w postępowaniu rozpoznawczym. Analogicznie trzeba zatem ocenić sytuację w odniesieniu do postępowania kasacyjnego.

Po drugie, w odniesieniu do kosztów sądowych, można znaleźć pewną analogię między obecną skargą kasacyjną a rewizją nadzwyczajną istniejącą w polskim systemie prawnym do 1996 r. Oba te środki to nadzwyczajne środki zaskarżenia. W przypadku rewizji było jasne, że zwolnienie od kosztów sądowych uzyskane w toku postępowania rozpoznawczego jej nie dotyczyło i tak samo należy w tej kwestii potraktować kasację.

Po trzecie, brak jest przepisu, który precyzyjnie określałby zakres zwolnienia od kosztów sądowych. W konsekwencji trzeba przyjąć, że zwolnienie dotyczy konkretnego postępowania. Za taką wykładnią przemawia wola ustawodawcy ujawniona w art. 771 k.p.c., gdzie wyraźnie i jednoznacznie przesądził, że zwolnienie od kosztów sądowych przyznane w postępowaniu rozpoznawczym rozciąga się na postępowanie egzekucyjne w danej sprawie. *A contrario* należy przyjąć, że nie rozciąga się na żadne inne postępowania związane ze sprawą,

jak postępowanie o wznowienie postępowania czy właśnie postępowanie kasacyjne.

Nie można też podzielić zarzutów podnoszonych w zażaleniu dotyczących relacji między zwolnieniem z kosztów sądowych a ustanowieniem pełnomocnika z urzędu. Zgodnie z treścią art. 117 § 1 k.p.c. jedynie strona zwolniona (w całości lub części) z kosztów sądowych ma prawo zgłosić wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Podkreślić należy, że mowa (*verba legis*) o momencie ustanowienia pełnomocnika z urzędu, a nie o całym czasie jego działania w imieniu strony. Wymaganie, aby strona była zwolniona z kosztów sądowych musi zostać spełnione w chwili występowania z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W razie zmiany okoliczności, do których zalicza się stan zwolnienia strony z kosztów sądowych, na podstawie art. 120 k.p.c. sąd cofa ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Pełnomocnik działa zatem (w zakresie pełnomocnictwa procesowego, którego treść ustawową określa art. 91 k.p.c.) od chwili ustanowienia do momentu cofnięcia ustanowienia albo całkowitego zakończenia sprawy. Jak trafnie Sąd Najwyższy stwierdził w postanowieniu z 7.IV.2006 r. (III CZ 13/06, OSNC 2006, nr 10, poz. 176), udzielenie pełnomocnictwa do reprezentowania strony w określonej sprawie bez ograniczenia jego zakresu oznacza umocowanie go także do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej. Na gruncie nowej regulacji postępowania kasacyjnego, w odniesieniu do osób zwolnionych z kosztów sądowych, zasadą będzie, że zwolnienie to wygaśnie z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia II instancji. Jednakże nie wygaśnie tym samym pełnomocnictwo ustanowione z urzędu, a pełnomocnik będzie nadal uprawniony do wniesienia skargi kasacyjnej. Skarga taka winna być należycie opłacona, chyba że sytuacja materialna skarżącego nie ulegnie zmianie, bo wówczas do skargi należy dołączyć wnioski o zwolnienie strony z ponoszenia kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Nie trzeba zatem wymagać od strony, aby przed złożeniem skargi kasacyjnej ponownie ubiegała się wpierrw o zwolnienie z kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, bo w istocie zbędnie wydłużałoby to przebieg postępowania i prowadziło do rutynowego w takich sytuacjach przekraczania terminów na wniesienie kasacji, co łączyłoby się z koniecznością składania uzasadnionego wniosku o przywrócenie owego terminu. Taka sytuacja

byłaby patologiczna i niemożliwa do tolerowania, ale wcale przy przyjęciu prezentowanej interpretacji do niej nie dochodzi. Skoro pełnomocnictwo z urzędu jest niezależne od zwolnienia od kosztów sądowych, to wystarczające jest, aby pełnomocnik ustanowiony z urzędu w postępowaniu rozpoznawczym wniósł skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o zwolnienie z kosztów sądowych.

Nie można także podzielić zarzutu stawianego sądowi, że był niekonsekwentny przez dopuszczenie do udziału w postępowaniu pełnomocnika ustanowionego z urzędu i równoczesne odrzucenie skargi kasacyjnej jako nieopłaconej (wobec uznania, że w postępowaniu kasacyjnym nie działa zwolnienie z kosztów sądowych dokonane na etapie postępowania rozpoznawczego). Wykładnia zaprezentowana przez Sąd Najwyższy dowodzi trafności takiego zachowania: wszak pełnomocnictwo zachowało swoją moc (na podstawie art. 91 k.p.c.), nie zostało cofnięte, a więc nie było podstaw do odmówienia pełnomocnikowi możliwości wniesienia skargi kasacyjnej. Inaczej kwestia wyglądała w odniesieniu do opłacenia tej skargi: wobec tego, że osoba nie została zwolniona z kosztów postępowania na etapie postępowania kasacyjnego, to nieopłaconą kasację należało odrzucić.

Z tych wszystkich względów uznać należy, że w obecnym stanie prawnym udzielone stronie w toku postępowania rozpoznawczego zwolnienie od kosztów sądowych nie rozciąga się na postępowanie wywołane wniesieniem skargi kasacyjnej.

Skład orzekający w niniejszej sprawie nie podziela tym samym stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20.X.2006 r., IV CZ 77/06, niepubl. a podziela pogląd wypowiedziany w postanowieniach z 23.1.2007 r., III CZ 3/07, niepubl. oraz z 14.III.2007 r., I CZ 5/07, niepubl.

Z tych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.